03/06/2022

Κεντρικός ομιλητής στο συνέδριο «Eco ευ-ζην: Περιβάλλον, Ζώα, Ηθική» ο Οικουμενικός Πατριάρχης

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Κεντρικός ομιλητής στο συνέδριο με τίτλο "Eco ευ-ζην: Περιβάλλον, Ζώα, Ηθική", το οποίο ξεκίνησε τις εργασίες του χθες στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, ήταν σήμερα ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος.

Στην ομιλία του ο Παναγιώτατος αναφέρθηκε στις διαστάσεις του οικολογικού ζητήματος και στη μέριμνα της Ορθοδόξου Εκκλησίας για την προστασία του συνόλου της Δημιουργίας, και ιδιαιτέρως στις σχετικές πρωτοβουλίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την ευαισθητοποίηση της παγκόσμιας κοινής

γνώμης προς την κατεύθυνση αυτή.

“Όντως, η βαθμιαία αλλοίωσις του φυσικού περιβάλλοντος είναι μία αδιαμφισβήτητος πραγματικότης. Η ανθρωπίνη δραστηριότης εις κλίμακα, έντασιν και είδος, απειλεί τας φυσικάς διεργασίας, τα φυσικά φαινόμενα του περιβάλλοντος χώρου και ολοκλήρου της υδρογείου, με αποτέλεσμα να δημιουργήται η οικολογική κρίσις και να πορευώμεθα προς μίαν οικολογικήν καταστροφήν”, τόνισε ο Παναγιώτατος, και υπενθύμισε ότι η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας, που συνήλθε στην Κρήτη το 2016, στο συνοδικό κείμενο “Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις τον σύγχρονον κόσμον” σημείωνε, μεταξύ άλλων, ότι “Η οικολογική κρίσις, η οποία συνδέεται προς τας κλιματολογικάς αλλαγάς και την υπερθέρμανσιν του πλανήτου, καθιστά επιτακτικόν το χρέος της Εκκλησίας όπως συμβάλη, διά των εις την διάθεσιν αυτής πνευματικών μέσων, εις την προστασίαν της δημιουργίας του Θεού εκ των συνεπειών της ανθρωπίνης απληστίας”.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης, σε άλλο σημείο της εισηγήσεώς του, επεσήμανε:

“Ομιλούν σήμερον οι πάντες διά τους μυρίους κινδύνους εις το οικοσύστημα, χωρίς όμως την παραμικράν αναφοράν εις τον τα πάντα συστησάμενον. Τούτο σημαίνει ότι ο σύγχρονος άνθρωπος δεν έχει συναίσθησιν των ορίων και της θέσεώς του εν τω κόσμω. Δεν έχομεν τον κόσμον από την μίαν πλευράν και τον άνθρωπον από την άλλην. Έχομεν την κτίσιν ολόκληρον, της οποίας ο άνθρωπος είναι μέρος, περιβαλλόμενος από την μήτραν κατά την εμβρυικήν του κατάστασιν, έως και του κιβωρίου του τάφου. Αντιλαμβανόμεθα ότι διά τον μη έχοντα αυτήν την πεποίθησιν άνθρωπον δεν δικαιολογείται συμπόνια ή προσευχή αφορώσα εις την κτίσιν, εφ᾽ όσον αισθάνεται ότι η κτίσις είναι πέραν και εκτός της ιδικής του πραγματικότητος. Όπως σημειώνει ο Ιερώτατος εν Χριστώ αδελφός Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ιωάννης, γνωστός και ανεγνωρισμένος παγκοσμίως ως μέγας θεολόγος των ημερών μας, «σωτηρία, διά την Εκκλησίαν, είναι να ζήση ο άνθρωπος σώος και ακέραιος μέσα εις ένα σώον και ακέραιον σύμπαν»”.

Αναφερόμενος στην προσέγγιση της Ορθοδόξου Εκκλησίας στο οικολογικό ζήτημα ο Πατριάρχης τόνισε:

“Το καίριον και το ζητούμενον σήμερον είναι να συνειδητοποιήσωμεν ότι η δημιουργία είναι, υπό του Θεού και κατά την συγκατάβασίν Του, δωρεά, όπως δωρεά είναι και η δική μας ύπαρξις, ασχέτως εάν ημείς εν τω παρόντι βίω κατασπιλώνομεν αυτήν. Παρηγορία διά την Εκκλησίαν, διά την στενάζουσαν και οδυνομένην κτίσιν και διά τον πάνσεπτον Οικουμενικόν Θρόνον, είναι ο καθείς εξ ημών να συνειδητοποιήση την θέσιν του εις την κτίσιν και την ευθύνην του έναντι αυτής. Αι αναφοραί της Γραφής διδάσκουν ότι ο άνθρωπος είναι επιστάτης και

οικονόμος της κτίσεως και όχι ιδιοκτήτης ή κυρίαρχος. Διά τον λόγον τούτον οφείλει να έχη κατά νούν εσαεί το «πάντα μοι έξεστιν, αλλ᾽ ου πάντα συμφέρει», ώστε αι ενέργειαι και αι παρεμβάσεις αυτού να είναι συνεταί, διακριτικαί, προσευχητικαί και ανώδυνοι διά την δημιουργίαν.

Εξ άλλου, το έσχατον πρόβλημα εις τας σχέσεις ανθρώπου και κτίσεως δεν είναι ποίος θα κυριαρχήση επί ποίου, αλλά πως ο άνθρωπος θα δυνηθή να συνυπάρξη εν αρμονία και ενότητι μετά των λοιπών δημιουργημάτων, των φυτών και των ζώων, λειτουργών ως ιερεύς της κτίσεως. Τούτο επιτυγχάνεται διά της εμπράκτου αγάπης, η οποία διά την Ορθόδοξον Εκκλησίαν δεν είναι μία φιλοσοφία ή εν τι θεώρημα, αλλά μία ευλογημένη συγκεκριμένη πρακτική. Πρόκειται διά τον απεγκλωβισμόν παντός ανθρώπου από το «αδηφάγον εγώ», απεγκλωβισμός ο οποίος, μεταξύ άλλων, εκφράζεται και διά της ασκητικής απελευθερώσεως εκ των διωγκωμένων και όχι πραγματικών αναγκών της καθημερινότητός μας. Το υγιές ασκητικόν φρόνημα παρακινεί ημάς να μειώσωμεν τας απλήστους ορέξεις μας, να περιορίσωμεν τας περιττάς και φανταστικάς ανάγκας μας και να απαλλαγώμεν εκ της διαρκούς και καταδυναστευτικής υποδουλώσεως εις το «τι φάγωμεν και τι πίωμεν»".

Ο Παναγιώτατος επαίνεσε τους οργανωτές του Συνεδρίου για την επιλογή του θέματος, σημειώνοντας ότι:

"Δεν υπάρχει μέλλον διά τον άνθρωπον, εάν αυτό δεν εμπερικλείη και το μέλλον των ζώων. Δεν υπάρχει βιώσιμος ανθρωπιστική ηθική, εάν αυτή δεν εμπεριέχει και τον «σεβασμόν της ζωής», εάν δεν εκφράζη συγχρόνως την «άνευ όρων ευθύνην, δι' ο,τι ζη», δι' ο,τι είναι ζων οργανισμός, όπως θα έλεγε ο Albert Schweitzer.

Πρέπει επίσης να κατονοηθή ευρύτερον, ότι είναι θεολογικώς λανθασμένον να συνδέεται το οικολογικόν πρόβλημα γενικώτερον, και ειδικώτερον η κυριαρχική στάσις του ανθρώπου απέναντι στα ζώα, με το πρώτον κεφάλαιον της Γενέσεως. Η βιβλική μαρτυρία στηρίζει την άποψιν περί της ενότητος της ζωής, η οποία δεν αποκλείει την ιδιαιτέραν θέσιν του ανθρώπου εν τω πλαισίω της δημιουργίας και του τελικού νοήματός της.

Δυστυχώς, η θεολογία ετόνισε επί μακρόν, όχι άνευ αξιαγάστων εξαιρέσεων, την απόστασιν, η οποία χωρίζει τον άνθρωπον από τα ζώα, ενώ η ιδέα της ενότητος της ζωής προεβλήθη, κατά τους τελευταίους αιώνας, πρωτίστως από φυσιοδίφας και βιολόγους. Σήμερον, όμως, η θεολογική οικολογία υπογραμμίζει αυτήν την διάστασιν και ανήκει πλέον εις την πρωτοπορίαν εις την διάσωσιν της ποικιλίας και του πλούτου της πανίδος και της χωρίδος, ως εκφράσεως της αρχεγόνου ενότητος της ζωής, συμφώνως προς την βουλήν του Δημιουργού και Κτίστου των απάντων."

Ολοκληρώνοντας την ομιλία του σημείωσε ότι σκοπός του Οικουμενικού Πατριαρχείου, το οποίο επί πολλές δεκαετίες ασχολείται με την οικολογική κρίση και έχει αναδείξει με κάθε ευκαιρία τα προβλήματα και τις καταστροφικές συνέπειες των ανθρωπίνων παρεμβάσεων στην φύση, δεν είναι απλώς να προστατεύσει το περιβάλλον, αλλά να δώσει την μαρτυρία της καινής κτίσεως, η οποία νικά τη φθορά και τον θάνατο, διδάσκοντας τον σύγχρονο άνθρωπο ότι υπάρχει ένας εναλλακτικός τρόπος ζωής και μία σωτήριος προοπτική.

"Διά την Ορθόδοξον Εκκλησίαν, η «ευχαριστιακή σχέσις με την κτίσιν» αποτελεί κεντρικόν στοιχείον της ταυτότητος και του ήθους της. Ως και πάλιν σοφώς απεφάνθη εις την Εγκύκλιόν της η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Κρήτης, «εις τα μυστήρια της Εκκλησίας καταφάσκεται η δημιουργία και ο άνθρωπος ενδυναμώνεται διά να λειτουργή ως οικονόμος, φύλαξ και 'ιερεύς αυτής', προσάγων ταύτην δοξολογικώς τω Δημιουργώ – 'Τα Σα εκ των Σων, Σοι προσφέρομεν κατά πάντα και διά πάντα' – και καλλιεργών ευχαριστιακήν σχέσιν με την κτίσιν. Η ορθόδοξος αυτή ευαγγελική και πατερική προσέγγισις στρέφει επίσης την προσοχήν μας εις τας κοινωνικάς διαστάσεις και τας τραγικάς επιπτώσεις της καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος» (Εγκύκλιος, § 14).

Εάν, λοιπόν, κατόπιν των όσων εξετέθησαν ανωτέρω και λαμβανομένης υπ' όψιν της πολυχρονίου εμπειρίας και μαρτυρίας της Μητρός Εκκλησίας διά τα περιβαλλοντικά ζητήματα, κληθώμεν να καταθέσωμεν μίαν βασικήν διαπίστωσιν διά την προοπτικήν υπερβάσεως της οικολογικής κρίσεως, θα είπωμεν: Η ιδία η ζωή της Εκκλησίας είναι η απάντησις και η λύσις και διά το οικολογικόν πρόβλημα, αφού προσφέρει όχι μόνον «βοήθειαν» εις την αντιμετώπισίν του, αλλά και την «αλήθειαν» της εν Χριστώ ανακαινίσεως των πάντων."

Το συνέδριο στοχεύει να αναδείξει τους ηθικούς κανόνες που διέπουν την τριμερή σχέση περιβάλλοντος- ζώων-ανθρώπου, υπό το πρίσμα της οικολογίας, της φιλοσοφίας και της θεολογίας, καθώς επίσης και τη στάση που οφείλουν να επιδεικνύουν οι άνθρωποι απέναντι στα ζώα και στα οικοσυστήματά τους.

Το Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Διοργανώνεται από το Διιδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) «Ζώα: Ηθική, Δίκαιο, Ευζωία» του τμήματος Φιλοσοφίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και το Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ, σε συνεργασία με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, την Ιερά Θεολογική Σχολή Χάλκης και το Ελληνικό Κλιμάκιο του International Chair in Bioethics.